

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВИ ТА РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН

COMPARATIVE ANALYSIS OF LEGAL REGULATION OF BANK SECRECY IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF UKRAINE, THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Кучерук Г.Л., ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

У статті здійснено порівняльний аналіз сучасного стану правового регулювання інституту банківської таємниці, порядку та підстав отримання такої інформації, шляхом вивчення правового регулювання цих питань та здійснення дослідження відповідного законодавства України, Республіки Молдови та Республіки Казахстан. Виокремлені особливості правової регламентації інформації, що містить банківську таємницю в країнах, законодавство яких аналізується, з метою запозичення позитивного досвіду та прогресивних тенденцій такого регулювання у зазначених країнах, з метою подальшого реформування кримінального-процесуального законодавства України.

Проаналізовано правовий режим інформації, що містить банківську таємницю, перелік державних правоохоронних органів зазначених країн, які згідно законодавства мають право на отримання такої інформації, підстави та порядок отримання такої інформації. Розглянуті вимоги, які пред'являються для форми та змісту, яким повинен відповідати запит правоохоронних органів зазначених у статті країн щодо отримання інформації, що містить банківську таємницю у процесі виконання ними своїх владних повноважень при здійсненні кримінального судочинства, виявлені загальні та відмінні риси.

У статті також розглянуто особливості порядку отримання інформації, що містить банківську таємницю зокрема у кримінальному процесі кожної із зазначених країн, шляхом проведення слідчої дії – виїмки або обшуку, а також шляхом процесуальної дії – заходу забезпечення кримінального провадження – тимчасового доступу до речей та документів. На підставі проведеного аналізу та порівняльного дослідження виявлені недоліки щодо законодавчого регулювання порядку отримання такої інформації та висловлені пропозиції щодо реформування вітчизняного законодавства у бік його уніфікації.

Ключові слова: правовий режим банківської таємниці, порядок розкриття банківської таємниці, правоохоронні органи, слідчі (розшукові) дії, захід забезпечення кримінального провадження.

The article makes a comparative analysis of the current state of legal regulation of the institution of banking secrecy, the procedure and grounds for obtaining such information, by studying the legal regulation of these issues and conducting a study of the relevant legislation of Ukraine, the Republic of Moldova and the Republic of Kazakhstan. The author highlights the peculiarities of legal regulation of information containing bank secrecy in the countries whose legislation is analyzed with a view to borrowing positive experience and progressive trends in such regulation in these countries, with a view to further reforming the criminal procedure legislation of Ukraine.

The author analyzes the legal regime of information containing bank secrecy, the list of state law enforcement agencies of these countries which, according to the law, have the right to obtain such information, and the grounds and procedure for obtaining such information. The author examines the requirements for the form and content which must be met by a request of law enforcement agencies of the countries mentioned in the article for obtaining information containing banking secrecy in the course of exercising their powers in criminal proceedings, and identifies common and distinctive features.

The article also examines the peculiarities of the procedure for obtaining information containing bank secrecy, in particular, in criminal proceedings of each of these countries, by means of an investigative action – seizure or search, as well as by means of a procedural action – a measure to ensure criminal proceedings – temporary access to things and documents. Based on the analysis and comparative study, the author identifies shortcomings in the legislative regulation of the procedure for obtaining such information and makes proposals for reforming national legislation towards its unification.

Key words: legal regime of banking secrecy, procedure for disclosure of banking secrecy, law enforcement agencies, investigative (search) actions, measures to ensure criminal proceedings.

Враховуючі особливості національного законодавства, у тому числі кримінального-процесуального, окремо взятої країни щодо регулювання банківської таємниці, слід зауважити, що на даний час не існує уніфікованого підходу щодо регулювання цього питання. У світовій практиці державного регулювання правового режиму банківської таємниці, можна виділити дві основні тенденції: одні країни притримуються жорстокої політики державного регулювання та контролю над фінансовими джерелами та потоками, з одночасним послабленням режиму доступу да такої інформації, інші країни притримуються консервативного підходу щодо загалом абсолютної недоторканності банківської таємниці.

Історично та економічно так склалося, що у всьому світі, загалом у більшості країн, банківська таємниця визначається як юридичний принцип, який визначає та втілює у собі принцип взаємовідносин «банк-клієнт», відповідно до якого, банки та інші фінансово – кредитні організації зберігають у таємниці відомості про вклади та рахунки своїх клієнтів і кореспондентів, та банківські операції по ним в інтересах клієнта, розголошення яких

може порушити право останніх на недоторканність приватного життя та економічну свободу.

Україна, Республіка Молдова та Республіка Білорусь належать до країн, де банківська таємниця є публічно-правовим інститутом, де інтереси суспільства та держави при охороні банківської таємниці знаходяться на першому місці. Тем не менш, не зважаючи на ліберальні світові тенденції щодо послаблення режиму охорони інформації, що містить банківську таємницю, у тому числі щодо підстав та порядку її отримання для виконання завдань кримінального процесу, цей правовий інститут залишається одним із найбільш врегульованим у законодавстві більшості країн світу. Часткова деабсолютизація порядку отримання та використання такої інформації пов'язана також із тим, що фінансово-економічна злочинність, злочини пов'язані із легалізацією доходів отриманих злочинним шляхом та фінансуванням тероризму, знаходяться у органічному зв'язку із бурхливим розвитком інформаційних відносин та запровадженням інформаційних технологій та їх використанням для скоєння та приховування злочинів, що природно потребує вдосконалення правового регулювання

доступу та використання такої інформації з обмеженим доступом для ефективної протидії, насамперед економічної злочинності, яка з кожним роком вдосконалюється та стає транснаціональною.

На даний час державне регулювання режиму банківської таємниці у більшості країн переслідує мету активізації та вдосконалення боротьби із легалізацією доходів отриманих злочинним шляхом там фінансування тероризму, шляхом введення заходів державного регулювання та контролю за фінансовими потоками та спрощення доступу правоохоронним та контролюючим органам до такої інформації.

Проаналізуємо законодавство, у тому числі кримінальне -процесуальное України, Республіки Молдова, Республіки Казахстан. Вибір цих країн для порівняльного аналізу та дослідження, обумовлений загальним пострадянським минулим та економічним вектором розвитку, у тому числі намаганням відповідати світовим європейським тенденціям правового регулювання інформації, що містить банківську таємницю (далі ІБТ) та необхідністю виокремлення загальних та відмінних рис щодо правового регулювання інформації, що містить банківську таємницю, з метою запозичення позитивного досвіду та втілення його у національне законодавство України.

Принцип невтручання у приватне життя людини закріплено у статті 32 Конституції України, згідно якого не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1]. Конституція Республіки Молдова у ст. 28 містить положення про те, що держава поважає та охороняє інтимне, сімейне та приватне життя [2]. У відповідності із положеннями ст.ст. 12, 18 Конституції Республіки Казахстан, кожен має право на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю, захист своєї честі та гідності. Кожен має право на таємницю особистих вкладів та заощаджень, листування, телефонних переговорів, поштових, телеграфних та інших повідомлень. Обмеження цього права допускаються лише у випадках та у порядку, прямо встановлених законом [3].

Слід зазначити, що у Конституції Республіки Казахстан дуже показовим та позитивним у контексті визначеності об'єкта правового регулювання є регламентація «права на таємницю особистих вкладів та заощаджень, обмеження якого допускається у випадках та у порядку, прямо встановлених законом, яке міститься у Конституції РК, що є на наш погляд є чітко визначеним декларативним напрямком щодо регулювання цього права громадянина. Конституції України та Республіки Молдови не містять такої прямої регламентації банківської таємниці, маючи на увазі, що банківська таємниця відноситься до сфери приватного життя особи. На нашу думку, у якості юридичної конструкції регламентації цього правового інституту це є дуже вдалим способом втілення усього спектру сфер приватного життя, у тому числі права володіти, наприклад грошовими коштами на банківських рахунках, у загальному понятті «приватне життя».

Однак, не зважаючи на те, що у Конституціях зазначених країн містяться гарантії права людини та їх захист від незаконного втручання у таємницю їх приватного життя, держава одночасно також регламентує підстави та порядок втручання, коли права людини можуть бути обмежені для захисту публічних інтересів в інтересах держави у необхідних для цього межах. Ці положення регламентовані у відповідних статтях Кримінальних процесуальних кодексів України, Республіки Казахстан та Республіки Молдови у вигляді завдань кримінального провадження, призначення кримінального судочинства та принципів кримінального процесу.

Отримання у кримінальному процесі інформації, що містить банківську таємницю пов'язано із використання такої інформації як доказу у кримінальному провадженні та оцінці у відповідності до тих вимог, які законодавець пред'являє до них з точки зору допустимості, належності достовірності та достатності. Ці вимоги є майже всі однаковими щодо їх законодавчої регламентації у Кримінальних процесуальних кодексах України, Республіки Молдова та Республіки Казахстан (далі КПК України, КПК Республіки Молдова, КПК Республіки Казахстан).

Тому при визначенні змісту та обсягу таких фактичних даних, які містять банківську таємницю та можуть бути використані при доказуванні у кримінальному процесі, слід по-перше проаналізувати законодавчу регламентацію визначення поняття банківської таємниці.

Аналізуючи наявність в Україні та зазначених державах спеціального законодавства, що регулює правовий режим відомостей, що містять банківську таємницю, слід зазначити, що всі держави приділяють даному питанню значної уваги шляхом прийняття окремих законодавчих актів, або, включивши до складу законів про банки та банківську діяльність окремі розділи щодо правового режиму отримання інформації, що містить банківську таємницю, у галузевих нормативних актах, так і у кримінальному-процесуальному законодавстві кожної із країн.

Так, у ст. 162 КПК України міститься положення про те, що до охоронюваної законом таємниці, яка міститься у речах і документах належать відомості, які можуть становити банківську таємницю. Крім того, правовий статус охоронюваної законом таємниці регламентується іншими спеціальними законами України [4].

Кримінальное – процесуальне законодавство Республіки Молдови та Республіки Казахстан не містить прямої регламентації щодо видів охоронюваної законом таємниці по відношенню до якої передбачено судовий порядок або інший порядок отримання такої інформації. Види та правовий режим інформації з обмеженим доступом, у тому числі інформації, яка містить банківську таємницю містяться у спеціальних законах.

Крім того, враховуючи специфічний характер правового інституту банківської інформації, більш детальне визначення та зміст інформації, що містить банківську таємницю міститься у спеціальних законах та кодексах країн, законодавство яких аналізується у статті.

Так стаття 60 Закону України «Про банки та банківську діяльність» визначає що інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку, є банківською таємницею. Банківською таємницею, у відповідності із цим законом є: відомості про банківські рахунки клієнтів, у тому числі кореспондентські рахунки банків у Національному банку України; інформація про операції, проведені на користь чи за дорученням клієнта, вчинені ним правочини; фінансово-економічний стан клієнтів; інформація про організацію та здійснення охорони банку та осіб, які перебувають у приміщеннях банку; інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи – клієнта, її керівників, напрями діяльності; відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація; інформація щодо звітності по окремому банку, за винятком тієї, що підлягає опублікуванню; коди, що використовуються банками для зхисту інформації; інформація про фізичну особу, яка має намір укласти договір про споживчий кредит, отримана під час оцінки її кредитоспроможності; інформація про організацію та здійснення інкасації коштів та/або перевезення валютних цінностей; інформація про банки чи клієнтів банків, що збирається від банків під час здійснення банківського нагляду, валютного нагляду, нагляду (овер-

сайту) платіжних систем та систем розрахунків, а також нагляду у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення; інформація про банки чи клієнтів банків, отримана Національним банком України відповідно до міжнародного договору або за принципом взаємності від органу банківського нагляду іншої держави; рішення Національного банку України про застосування заходів впливу, крім рішень про накладення штрафів, про віднесення банку до категорії неплатоспроможних, про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку [5].

У відповідності із ст. 96 Закону Республіки Молдова «Про діяльність банків» факти, данні та інформація, що стосуються його діяльності (банку), а також будь-які факти, данні або інформація, що є в його розпорядженні та стосуються особи, майна, діяльності, справи, особистих чи ділових відносин клієнтів банку або які стосуються інформації про рахунки клієнтів (залишки, обороти, операції), угоди, пов'язаних із клієнтами, та інша відома банку інформація про його клієнтів є банківською таємницею. На відміну від України, цей Закон не містить дефінітивного визначення поняття банківської таємниці, а обмежується лише переліченням відомостей інформації та фактів, що стуються діяльності банків та його взаємовідносин із клієнтами у світлі політики щодо протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму, які банк зобов'язаний зберігати [6].

Відповідно до ст. 50 Закону Республіки Казахстан «Про банки та банківську діяльність» банківська таємниця включає в собі відомості про клієнтів та кореспондентів банків, їх операції та взаємовідносини з банками, пов'язані з отриманням банківських послуг, у тому числі без обмеження: інформацію про наявність, власників та номери банківських рахунків та кореспондентів банків, залишки та рух грошей на цих рахунках та рахунках самого банку, обмеження на перерахованих рахунках (рішення та (або) розпорядження державних органів про зупинення видаткових операцій, арешти, застави), операції клієнтів і кореспондентів і самого банку (за винятком загальних умов проведення банківських операцій), а також наявність, власників, характер і вартість майна клієнтів, що знаходиться на зберіганні в сейфових ящиках, шафах та приміщеннях банку, інформацію про отримання клієнтами кредитів (крім випадків, визначених у цій статті), проведення операцій із платежів та (або) переказів грошей, у тому числі здійснених без відкриття банківського рахунку [7].

Аналізуючи законодавче визначення банківської таємниці у зазначеному законі, слід зазначити, що законодавець також відмовився від дефінітивного підходу визначення банківської таємниці.

Крім того, аналізуючи перелік відомостей, які визнаються згідно законодавства банківською таємницею, слід зазначити, що законодавча регламентація переліку таких відомостей, які містяться у законодавстві України концептуально є більш ширшою ніж у аналогічному законі Республіки Казахстан та Республіки Молдова, оскільки містить ще і персональні дані клієнта та відомості комерційного характеру.

Аналізуючи правовий режим отримання інформації, що містить банківську таємницю, з точки зору допустимості використання у подальшому такої інформації як доказу у кримінальному процесі, слід по-перше проаналізувати яким чином така інформація може бути отримана відповідними суб'єктами владних повноважень.

У статті 93 КПК України, ст. 100 КПК Республіки Молдова та ст. 122 КПК Республіки Казахстан сторона обвинувачення, орган кримінального переслідування здійснюють збирання доказів як шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та і шляхом витребування та отри-

мання від органів державної влади, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів та відомостей, які мають значення для кримінального провадження (кримінальної справи) шляхом надання відповідного запиту, який згідно закону є обов'язковим для виконання [4, 8, 9].

Аналізуючи порядок витребування та отримання інформації, що містить банківську таємницю шляхом здійснення процесуальних дій, треба зазначити що цей порядок детально передбачено спеціальними нормативними законодавчими та підзаконними актами країн, законодавство яких аналізуються.

Так, відповідно до п. 3 ст. 62 Закону України «Про банки та банківську діяльність» інформація, що містить банківську таємницю без судового рішення надається: органам прокуратури України, Служби безпеки України, Державному бюро розслідувань, органам Національної поліції України, Національному антикорупційному бюро України, Бюро економічної безпеки України, Антимонопольному комітету України, Національному агентству з питань запобігання корупції, Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, – на їхні запити щодо банківських рахунків клієнтів та операцій, проведених на користь чи за дорученням клієнта, у тому числі операцій без відкриття рахунків, а саме відомості на конкретно визначену дату або за конкретний проміжок часу та стосовно конкретної юридичної або фізичної особи, фізичної особи – підприємця про: наявність рахунків, номери рахунків, залишок коштів на рахунках, операції списання з рахунків та/або зарахування на рахунки, призначення платежу, ідентифікаційні дані контрагента (для фізичних осіб – прізвище, ім'я та по батькові, ідентифікаційний номер платника податку; для юридичних осіб – повне найменування, ідентифікаційний код у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань), номер рахунку контрагента та код банку контрагента [5]. Детальні вимоги щодо оформлення запиту органу державної влади, його посадових і службових осіб на отримання інформації, що становить банківську таємницю містяться у спеціальному нормативно-правовому акті, а саме у Постанові Правління Національного Банку України № 267 від 14.07.2007 «Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці», де зокрема передбачено також формування такого запиту у електронному вигляді при наявності електронного цифрового підпису, допомагає оперативно отримувати та використовувати таку інформацію для виконання завдань кримінального провадження [10]. Перелік відомостей, які можуть бути надані на письмову вимогу правоохоронних органів, який передбачений статтею 62 Закону України «Про банки та банківську діяльність» містить вичерпний перелік інформації та не підлягає розширеному тлумаченню. У випадках, коли правоохоронні органи вимагають будь-яку іншу інформацію, разом із даними, які перелічені у статті 62 Закону України, відмова банку у їх наданні буде абсолютно законною та обґрунтованою.

Згідно із вимогами ст. 97 Закону Республіки Молдова «Про діяльність банків» інформація, що становить банківську таємницю, має надаватися банком у частині, у якій це виправдано метою, для якої вона запитується, у тому числі серед інших, у наступному випадку: на запит органу кримінального переслідування, з дозволу судді по кримінальному переслідуванню, – у конкретній кримінальній справі. Запит про надання інформації, що становить банківську таємницю, направлений органами, зазначеними у частині (3), повинен містити: законні підстави для запиту, ідентифікаційні дані особи, до якої належить запитана конфіденційна інформація, категорія запитаної інформації та мета, на яку вона запитується. Поданий

запит має бути підписаний уповноваженою посадовою особою із проставленням печатки цього органу. Запит про надання інформації, поданий податковим органом Республіки Молдова, може не містити ідентифікаційні дані особи (осіб), якому (яким) належить запитана інформація, у випадках та/або в рамках Угоди про співробітництво між Урядом Республіки Молдова та Урядом Сполучених Штатів Америки для сприяння реалізації положень Закону про податкову відповідність іноземних рахунків (FATCA) [6]. Аналізуючи ці положення окремо слід виділити обов'язок банку надавати інформацію, що мстить банківську таємницю у частині, у якій це виправдано метою, для якої вона запитується. Тому законодавець прописав підстави для витребування та надання такої інформації – наявність кримінального переслідування та наявність кримінальної справи.

Відповідно до підпункту б) пункту 7 статті 50 Закону «Про банки та банківську діяльність у Республіці Казахстан» довідки про наявність та номери банківських рахунків фізичної особи, про залишки та рух грошей на цих рахунках, а також наявні відомості про характер та вартість його майна, що знаходиться на зберіганні у сейфових ящиках, шафах та приміщеннях банку, що видаються органом дізнання та попереднього слідства, у кримінальних справах, що перебувають у їх провадженні у випадках, коли на гроші та інше майно фізичної особи, які перебувають на рахунках або на зберіганні у банку, може бути накладено арешт, звернено стягнення або застосовано конфіскацію майна, на підставі письмового запиту, підписаного першим керівником чи слідчим. Якщо запит в електронній формі, він повинен бути засвідчений електронним цифровим підписом першого керівника або слідчого, запит має бути засвідчений печаткою органу дізнання або попереднього слідства, або запиту у електронній формі, посвідченого за допомогою електронного цифрового підпису першого керівника або слідчого, обов'язково наявність санкції прокурора, накладеної, зокрема, в електронній формі [7]. Аналізуючи таку законодавчу конструкцію щодо отримання інформації, що містить банківську таємницю, слід зазначити, що на нашу думку законодавець більш чітко визначив юридичні та фактичні підстави для отримання такої інформації на підставі запиту та передбачив використання електронного підпису при оформленні такого запиту, що має на меті оперативний порядок формування такого запиту та надсилання його у відповідні банківські установи, що цілком важливо у процесі проведення досудового слідства. На відміну від законодавства Республіки Казахстан, Закон України «Про банки та банківську діяльність» не містить таких підстав, а лише визначає перелік відомостей, які містять банківську таємницю, який можливо отримати на підставі запиту.

Згідно ст. 162 КПК України до охоронюваної законом таємниці, яка міститься в речах та документах належать відомості, що можуть містити банківську таємницю. Тому, у разі необхідності отримання відомостей, що можуть містити банківську таємницю та яку неможливо отримати шляхом надання письмового запиту до банківської установи, правоохоронні органи повинні звернутися до слідчого судді за дозволом про тимчасовий доступ до інформації, що містить банківську таємницю, і тільки отримавши відповідну ухвалу, звертаючись до банку, зокрема це передбачено п. 2 ст. 62 Закону України «Про банки та банківську діяльність». Більше детально такий порядок визначений у Кримінальному – процесуальному кодексі України. Згідно ст. 131 КПК України тимчасовий доступ до речей та документів є засобом забезпечення кримінального провадження та на сьогоднішній час одним із найбільш поширених заходів забезпечення кримінального провадження. Крім того, що вказаний захід є важливим інструментом збору доказової бази у виключних випадках, а саме, коли доступ до такої інформації обмежений правовим режимом

її охорони та коли сторона кримінального провадження зіткнулася з труднощами в зборі доказів, які, зокрема, можуть убачатись в існуванні певних заборон для розголошення даних, або володільці речей та документів відмовляються добровільно надати необхідні докази. Слід зазначити, що тимчасовий доступ до речей та документів згідно КПК України не відноситься до слідчих дій, перелік яких є вичерпним та міститься у главі 20 КПК України. У відповідності із положеннями ст. 93 КПК України тимчасовий доступ до речей та документів відноситься до інших процесуальних дій. Тем не менш, не зважаючи на особливості правової природи та підстав застосування, цей засіб забезпечення кримінального провадження може бути способом отримання доказової інформації.

Згідно ст. 165 КПК України, особа, яка зазначена в ухвалі слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей та документів як володільць речей або документів, зобов'язана надати тимчасовий доступ до зазначених в ухвалі речей і документів особі, яка зазначена у відповідній ухвалі. У разі невиконання ухвали про тимчасовий доступ до речей та документів слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, який надано право на доступ до речей і документів на підставі ухвали, має право постановити ухвалу про дозвіл на проведення обшуку [4].

Обшук та огляд речей і документів, які містять інформацію, що становить банківську таємницю, їх тимчасове вилучення під час цих слідчих (розшукових) дій проводяться на підставі ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук або огляд володіння особи (далі – ухвала слідчого судді) та в порядку і з дотриманням вимог глави 16 розділу II, ст. 234–237 глави 20 розділу III КПК України, норм Закону про банки, що забезпечують охорону банківської таємниці [4]. Порядок вилучення (виїмки) речей і документів, які містять інформацію, що становить банківську таємницю регламентовано у Постанові Правління Національного Банку України № 267 від 14.07.2007 «Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці»

У відповідності із вимогами ст. 100 КПК Республіки Молдова збирання доказів полягає у використанні засобів доказування у кримінальному судочинстві, що передбачає збирання та перевірку доказів на користь та проти обвинуваченого чи підсудного органом кримінального переслідування – за своєю ініціативою або на прохання учасників процесу, а також судовою інстанцією – на прохання сторін за допомогою методів доказування, передбачених даним Кодексом. Ст. 126 зазначеного Кодексу містить положення про те, що вилучення документів, що містять відомості, що становлять державну, комерційну, банківську таємницю, а також інформації про телефонні переговори проводиться тільки з санкції судді у кримінальному провадженні. У відповідності із положеннями ст. 128 зазначеного законодавчого акту, фінансові установи не мають права посилатися на банківську таємницю як законну підставу для відмови у наданні запитуваних документів. КПК Республіки Молдови містить розділ VI, який регламентує заходи щодо збереження конфіденційності, заходи захисту та інші процесуальні заходи, у тому числі щодо збереження інформації, що містить банківську таємницю, яка була отримана у ході проведення досудового розслідування та міститься у матеріалах кримінальної справи та кримінального переслідування [8]. КПК України не містить такої детальної регламентації щодо порядку збереження речей та документів, що містять банківську таємницю.

У відповідності із положеннями 122 КПК Республіки Казахстан, збирання доказів здійснюється у процесі досудового розслідування та судового розгляду шляхом проведення процесуальних дій, передбачених цим Кодексом. Орган, що здійснює кримінальний процес, за клопотанням учасників процесу або за власною ініціативою наді-

лений правом у кримінальні справи у його провадженні, вимагати від фізичних, юридичних та посадових осіб надання документів та предметів, що мають значення для справи, з дотриманням встановленого законодавчими актами Республіки Казахстан порядку видачі та розголошення відомостей, що становлять комерційну або іншу охоронювану законом таємницю. Стаття 254 КПК Республіки Казахстан передбачає, що постанова про проведення обшуку, а також вилучення документів, предметів, наявної в них інформації, що містять державні секрети або іншу таємницю, що охороняється законом, повинна бути санкціонована слідчим суддею за правилами та у порядку, передбаченому для розгляду постанови щодо примусового огляду приміщення, передбаченим у ст. 220 КПК Республіки Казахстан [9].

Резюмуючи проведений аналіз та дослідження правового регулювання отримання інформації, що містить банківську таємницю, у тому числі у кримінальному-процесуальному законодавстві, слід зазначити, що кожна із досліджуваних країн має свій індивідуальний визначений та законодавчо закріплений зміст відомостей, які містять банківську таємницю, який загалом є однаковим за своєю суттю. Законодавство зазначених країн містить два способи отримання інформації, що містить банківську таєм-

ницю у кримінальному процесі : на підставі запиту або на підставі санкції судді, но у різних формах. Форма запиту щодо отримання такої інформації має суттєві розрізнення за формою, змістом, юридичними та фактичними підставами. Тому слід констатувати, що жодна із країн не має уніфікованого підходу та регламентації цього питання у кримінально-процесуальному законодавстві, що здебільшого, у тому числі в Україні, викликає різні трактування та підхід у правозастосовній діяльності.

Підсумовуючи вищевикладене, з метою необхідності уніфікації підстав та порядку отримання інформації, що містить банківську таємницю, вважаю за доцільне, використовуючи досвід Республіки Молдова та Республіки Казахстан щодо правового регулювання інформації, що містить банківську таємницю, доповнити Кримінальний-процесуальний кодекс України окремою главою, яка б регламентувала тимчасовий доступ до речей і документів, що містять охоронювану законом таємницю, де передбачити детальний порядок, чіткі підстави отримання інформації, що містить охоронювану законом таємницю, у тому числі інформації, що містить банківську таємницю, суб'єктний склад такого заходу, з метою уніфікованого регулювання отримання такої інформації у кримінальному судочинстві.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 05.05.2023).
2. Constituția Republicii Moldova din 24 iulie 1994. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro# (дата звернення : 10.06.2023).
3. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 30 тамыздағы Конституциясы. URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000_ (дата звернення: 10.06.2023).
4. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.06.2023).
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.06.2023).
6. Legea Republicii Moldova privind activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121176&lang=ro (дата звернення: 10.06.2023).
7. «Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы» Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 31 тамыздағы № 2444 Заңы. URL: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z950002444_ (дата звернення: 10.06.2023).
8. Codul de procedură penală al republicii moldova din 14 martie 2003 nr. 122-XV. URL: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136769&lang=ro# (дата звернення: 10.07.2023).
9. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231> (дата звернення: 15.07.2023).
10. Постанова Правління Національного Банку України № 267 від 14.07.2007 «Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06#Text> (дата звернення: 10.06.2023).